

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm I. Ex quorundam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

nem grauem, cum hæc sufficiens causa sit restituendi Ecclesiam. At verò maiornatusi ex hoc capite beneficium restitutionis post latam v. g. sententiam petere vellet, ex clausula Prætoris generali: *Siqua alia causa &c.* probare teneretur non tantum læsionem, sed etiam errorem facti in confessione commissum. Ita Gl. hic ver. confessionem, Petr. Anchar. col. 2. Dominic. col. 1. ver. Nota bene illam Gl. Alter modus est, si confessio reuocetur, allegando errorem commissum fuisse. Quod intelligi debet de errore facti, non iuris: Nam iuris error ordinariè excusatur l. 2. ff. de confessis, l. error, 8. ff. de iuris, & facti ignorantia.

Exempli causa: Si Prælati in iudicio fateatur, Capituli consensum ad alienationem rei Ecclesiasticæ interuenisse, cum non interuenierit, error facti est: Sin autem alienationem absque Capituli consensu factam Prælati in iudicio validam fateatur, seu

propter iuris ignorantiam non alleget, Capituli consensum non interuenisse; error iste obest Ecclesiæ: quamuis petere possit restitutionem in integrum.

Deinde necesse est, vt error facti, qui commissus esse dicitur, ante latam sententiam probetur, sicuti ex hoc textu colligitur, & habetur in c. vlt. de confessis, & tradit Gl. in cit. l. 2. vbi ait; Quod confessio facti erronea vsque ad sententiam reuocari possit.

Sed quid? Si in causa inclusum sit, ita vt nihil restet, nisi ferenda sententia, vtrum error facti reuocari possit. Negat Ioan. Monachus hic n. 2. argum. e. auditis, 8. de Procurator. quam sequitur Ioann. Andr. Dominic. Petr. Anchar, not. 5. Quia postquam in causa conclusum est, non admittitur probatio partis, atqui sine probatione error facti frustra allegatur. Nisi notorium sit, errorem commissum esse; vel Iudex ex officio de commisso errore cognoscere velit.

TITVLVS XLII.

DE ALIENATIONE IVDICII MV-

TANDI CAUSA FACTA.

CAPITVLVM I.

Ex quorundam.

PARAPHRASIS.

I quis metu iudicij futuri, quia scit rescriptum contra ipsum impetratum esse, rem, super qua controuersia erit, alienet vendendo, donando &c. tum per rescriptum, quod impetratum erat contra alienantem, is ipse conueniri poterit, in quem res translata est.

SVMMARIVM.

1. *Contra alienantem dolo malo rem litigiosam in alium iudicij mutandi causa, datur actio in factum ad interesse, contra possessorem rei vindicatio.*
2. *In duobus autem casibus cessabitur quis dolo malo rem alienasse. 1. Si eam in extraneam personam transfudit. 2. Si in alium sub eodem iudice constitutum, sed potentiores alienauit.*
3. *Idem est de actore, si in causa iudicij mutandi actionem suam in potentiores dolo alienauit: succurrendum enim etiam ipsi est per restitutionem in integrum.*
4. *Contra*

4. *Competit autem hoc statutum, quando fit alienatio mutandi iudicium futurum: & non illud, quod iam fuit ceptum.*

Pro intellectu huius materiæ, aduerte primò: Quòd Prætor æquitate motus, edicto cauerit, vt si quis iudicij mutandi causa, videl. quia suspicatur litem sibi mouendam esse, rem, super qua lis est, dolo malo in alium transtulerit, teneatur præstare omnia, quatenus interest petitoris, rem ita per fraudem alienatam non fuisse: Et dicitur hæc actio, per quam conuenitur alienans, Actio in factum, qua intentata Prætor ex officio succurrit petitori læso, restituendo illum in integrum, vt omnia consequatur perinde ac si alienatio facta non esset.

2. Duobus autem casibus censetur quis dolo rem alienasse, seu in alterum possessionem transtulisse: I. Si in extraneam personam, videl. quæ sub eodem Iudice non est, transtulerit: quia fatigat aduersarium suum, vt ad alium Iudicem adire cogatur. II. Si in alium quempiam sub eodem Iudice constitutum, sed potentiolem transtulerit: Etenim vtroque casu aduersarij conditionem duriores facit, vt proinde ipsi subueniendum sit. Hæc habentur l. 1. & 2. seqq. ff. de alienatione iudicij mutandi causa, l. vn. C. eod. Ceterum si quis ob morbum, occupationes, aliamue necessitatem alienarit, non erit locus huius edicto, quippe quod dolum requirit, l. 4. §. Si quis autem, ff. eod. Parum autem referre, ait Abbas hic n. 1. vtrum quis directè & expressè rem alienando, extraneum vel potentiolem possessorem constituat; an verò ipso facto recedat de possessione, vt alter ingrediatur & occupet, si id in fraudem, seu dolo malo faciat.

3. His adde; Quòd idem locum etiam habet in actore, si causa iudicij mutandi actionem suam in potentiolem dolo transtulit, succurrendum ei esse per in integrum restitutionem, argum. c. seq. & tradit hic Abb. n. 6. quòd agere possit contra cedentem, & repetere, quanti suà interest, actionem in alium translata non esse; quamuis etiam possit cessionem repellere per exceptionem, quòd

alienatio in ipsum mutandi iudicij causa facta fuerit, iuxta l. penult. vbi Bart. n. 1. ff. hoc tit.

Aduerte secundo; Cùm hic agitur de alienatione iudicij mutandi causa, supplendum esse futuri. Nam si lite intentata, seu cepta res litigiosa alienetur, alienatio ipso iure irrita est; ita vt vitium litigiosi vnà cum re ad quemuis possessorem, quamuis ignorantem, transeat, ab eoque vindicari possit, perinde ac si nihil actum fuerit, l. 2. C. de litigijs, & docet Couar. in pract. qq. c. 15. n. 7. Qui autem rem litigiosam alienauit, & qui alienatam sciens accepit, subiecti sunt pœnis, de quibus habetur l. vlt. C. de litigijs.

Circa hoc autem e. dubitari potest; Vtrum in eo aliquid speciale contingatur, quod iure ciuili expressum non fuerat. Videtur esse negandum; cùm solum decernatur, rem futuri iudicij mutandi causa alienatam, & translata ad eius ad restitutionem, remota appellatione, cogi posse. Id verò expressè cautum fuit, l. vn. C. hoc tit. & tradit Gl. hic ver. commutationem, Durand. in speculo, lib. 2. p. 1. tit. de cess. actionis, §. 1. n. 14. Quòd facta alienatione rei mutandi iudicij, non tantum qui alienauit, actione in factum conueniri possit, sed etiam possessor rei vindicatione. Sed contrarium colligitur ex verbis e. huius, prouidere volentes, & tradit hic Abb. n. 2.

Ad obiectionem respondetur; Legibus ciuilibus statutum esse, vt possessor rei ita alienatæ conueniri possit coram suo Iudice, non item coram alieno. Hic autem prouidetur, vt etiam coram alieno, videl. coram delegato conueniri possit, ratione rescripti impetrati non contra ipsum, sed contra alienantem. Specialis itaque prouisio in hoc consistit, quòd licet alioquin rescriptum non extendatur ad successorem singularem, cùm ordinariè rescriptum non debeat extendi vltra personam expressam, c. P. & G. 40. de offic. delegati; excipitur tamen iste casus: Si quis ob timorem rescripti contra se impetrati, & causa mutandi iudicij per fraudem rem alienauerit, hoc casu possessor si fraudis cõscijs fuit, vigore eiusdem rescripti conueniri possit. Fit itaque extensio rescripti hoc casu,

casu, ob scientiam & dolum possessoris, ut colligitur ex verbo in possessionem ingesserint. Postea vero, cum res alienata à possessore repetita fuerit, nihilominus actio competet ex hoc edicto, ut reliquum damnum & expensas refarcire cogatur is, qui mutandi iudicij causa alienauit.

CAPITVLVM II.

Ex parte.

PARAPHRASIS.

Scabini, seu maiores oppidorum apud Hi-pretum quæsti sunt Gregorio I X. quòd emergentibus controuersijs inter laicos, cum causæ ad tribunal seculare deferri deberent, Clerici dono, vel pretio actiones sibi cedi faciant, ut aduersarios ad Ecclesiasticum forum trahere possint, & emolumentum inde aliquod consequi. Quia uerò huiusmodi litium cessiones, & emptiones Cæsareis legibus prohibita sint, adèd ut causam amittere debeant ij, qui potentiorum patrocinium aduocare præsumunt; Et quia eiusmodi actionum mercationes odiosæ sint, cum ex fonte cupiditatis procedere soleant, idèd mandat Papa quibusdam Iudicibus, ut dictos Clericos ab eiusmodi præsumptione per Ecclesiasticam censurâ abstinere cõpellant.

SUMMARIUM.

1. Non potest potentior ratione officij vel potestatis alieno vel suo nomine causam in iudicium adductam agere; pœna est, ut causâ cadat, qui eius patrocinium adducit, vel actionem ei per fraudem cedit, & cessio effectu careat.
2. Si cessio alteri, quàm potentiori, dolose tamè & simulate sit, nullius efficacia est.
3. Ut sit alienatio rei vel actionis prohibita, debet res vel actio ad rem nondum capto iudicio, sed metu futuri iudicij esse alienata.
4. Prohibetur, ne res, vel actio litigiosa in

alium transferatur; hoc enim casu alienatio, etiam cœpta lite, iure civili irrita est.

5. Res efficitur litigiosa actione reali per citationem expeditam, & lite iam cœpta; qua pendente, res & actio inuoluntate alienatur.
6. Per ultimam voluntatem seu legatum res aut actio litigiosa in alterum transferri potest: quo casu, non legatarius, sed heres litem proseguere potest, licet commodum ad legatarium pertineat.
7. Per ultimam voluntatem actiones & lites Clericis cedi, seu legari possunt.
8. Neque ijs absolute prohibetur, ne actiones personales seu iura creditorum emant; multo minus ne dono accipiant, sed ne id per dolum fiat causa mutandi iudicij; vel reales actiones in iudicium deducta emantur.
9. Dedecent etiam Clericos nundinationes actionum personalium, si dubia sint, & si cum scandalo & periculo pernerendi iustitiam fiant, sub censura prohiberi possunt.

Pro intellectu aduerte; Distinguendum esse inter tres modos alienationum Cæsareis legibus prohibitarum. Primus est in tit. C. Ne liceat potentioribus; ubi duo prohibentur, Vnum, ne potentioris alicuius patrocinium impetretur ad causam in iudicio agendam; item, ne causa in iudicium deducta alicui cedatur, ut eam nomine suo profequatur: Vno verbo, qui potentior est (intellige ratione officij, & potestatis) neque alieno, neque proprio nomine causam in iudicium deductam agere potest. Pœna uerò est, ut qui patrocinium potentioris adducit, causâ cadere debeat, l. 1. C. eod. Et qui potentiori actionem cedit, causâ itidem cadat, & cessio effectum non habeat, l. 2. C. eod. & dixi de hac re lib. 3. Th. mor. tr. 4. c. 17. n. 32. Sed uideri hic potest Abb. n. 4. Specul. lib. 2. p. 1. tit. de cessione act. §. 1. n. 4. ubi monet, his legibus pœnalibus locum non esse, si quis potentiori etiam ratione potestatis seu officij, actionem cedat, aut vendat bona N n n n fide.